

”Muut on sullein, että miks sä niille puhut, eihän ne ymmärrä mitään” Hevosavusteinen toiminta lapsen kokemana

Emma Ekonen

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma
Syyslukukausi 2021
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Ekonen, Emma. 2021. Hevosavusteinen toiminta lapsen kokemana. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 44 sivua + liitteet.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia lapsella on hevosavusteisesta toiminnasta. Hevosien avulla toteutettavasta terapeuttisesta toiminnasta löytyy huomattava määrä tutkimustietoa (Stergiou, Tzoufi, Ntzani, Varvarousis, Beris, & Ploumis, 2017), mutta tutkimusta lasten näkökulmasta on vielä niukasti. Lasten oman äänen kuuluviin saaminen tässä tutkimuksessa oli siten tutkimuksellisesti ajankohtainen ja lapsen oikeuksiin perustuva ratkaisu. Tutkimuksen mielenkiinnonkohteena olivat hevosavusteisen toiminnan lisäksi lapsen antamat merkitykset vuorovaikutuksesta hevosen kanssa. Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla neljää, 6–14-vuotiasta lasta ja tutkimusaineistoa analysoitiin aineistolähtöisen analyysin avulla.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että hevosavusteinen toiminta ilmeni lapselle mieluisena toimintamuotona, jossa hevosen osuus terapian tai toiminnan osana näyttäytyi merkityksiä luovana. Lapsen kokemukset hevosavusteisesta toiminnasta olivat toiminnallisuus, motivaatio, kiintymys hevoseen sekä ympäristöä ja yhteisöä korostava merkitys. Vuorovaikutus hevosen kanssa koettiin sanallisen viestinnän ja hevosen tulkitsemisen kautta henkilökohtainen suhde hevoseen oli merkityksellinen ulottuvuus lapsen näkökulmasta katsottuna.

Lapsuusvuodet ovat kriittisiä kasvun ja kehityksen kannalta, joten lapselle sopivan tukitoiminnan löytyminen olisi ensiarvoisen tärkeää. Vaihtoehtoisia tutkimuotoja olisi tärkeä tutkia vielä syvällisemmin.

Asiasanat: ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa, kokemukset, hevonen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
1 JOHDANTO.....	5
2 KOKONAISVALTAINEN KUNTOUTUS.....	8
2.1 Hevonen kuntoutuksen välineenä	8
2.2 Hevosavusteinen toiminta käsitteenä	9
2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	10
2.4 Ratsastusterapia	12
2.5 Vaikutuksen lapsen hyvinvointiin	12
2.6 Hevosen ja lapsen välinen vuorovaikutus	14
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	17
3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	17
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
4.1 Tutkimuksen lähestymistapa	18
4.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineiston keruu	19
4.3 Aineiston analyysi	20
Tutkimuksen eettisyys	24
5 TULOKSET.....	27
5.1 Kokemuksia hevosavusteisesta toiminnasta	27
5.2 Vuorovaikutus hevosen kanssa	30
5.2.1 ”Niille vois vaikka puhua tuntikausia” - Sanallinen viestintä .	30
5.2.2 ”Se tajus sillo et se on tehny vääri.” - Lapsen tulkintoja hevosen käyttäytymisestä.....	32
6 POHDINTA.....	35

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	35
6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusmahdollisuudet.....	38
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmenten aikana hevosen rooli on kasvanut osana hyvinvoinnin edistämistä niin liikunta- kuin sosiaali- ja kuntoutuspalveluissa (Hevosalan osaamiskeskus Hippolis). Myös kuntoutujan näkökulmaa on alettu korostaa, ja etenkin lapsen kuntoutusmuotoa mietittäessä tulisi huomioida lapselle yksilöllisesti tarkoituksenmukaiset keinot, jotka voisivat olla lähellä hänen kokemusmaailmaansa (Autti-Rämö, Mikkelsen, Lappalainen & Leino, 2016, 59). Hevosavusteinen toiminta on yksi vaihtoehtoista.

Hevosavusteisissa toimintamuodoissa painottuvat kohtaaminen ja vuorovaikutus (Suomen ratsastusterapeutit ry). Vuorovaikutuksessa hevosen ja ihmisen välillä korostuu molemminpuolinen eleiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen. Hevonen viestii omalla kielellään ja ihmiset pyrkivät lukemaan hevosta niin hyvin kuin pystyvät. (Rokka, 2011, 82.)

Hevosavusteista toimintaa voidaan siis hyödyntää lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemisessa. Tämä tutkimus pitää lapsia parhaina asiantuntijoina kertomaan niistä merkityksistä, joita hevosavusteinen toiminta on heidän elämälleen tuonut. Lapsen kokemusmaailmaa lähelle päästäkseen täytyy lasten ääni nostaa esiin. Lapsen kvalitatiivisen haastattelun mielletään tuovan esiin lapsen kokemukset, mutta tutkimustilanne sekä tutkija ovat muovaamassa lapsen ääntä (Ruusuvoori & Tiittula, 2005). Tutkimuksen kannalta olisi hyödyllistä tietoa voinut saada myös lasten vanhemmilta, jotka tuntevat lapsensa ja heidän kehityksensä paremmin kuin ehkä kukaan muu. Kuitenkin tämä tutkimus nostaa esiin lasten oman äänen, joka tulee kuuluviin vain lapsilta itseltään kysyttäessä.

Lapsen äänen tavoittamisen haastavuus voi olla yhtenä syynä siihen, että lapsen kuulemisen kautta tuotettua tutkimustietoa hevostoiminnan ympäriltä on niukasti. Hevosavusteisesta toiminnasta on lukuisia opinnäytetöitä, joissa esiin tulevat terapeuttien ja vanhempien kokemukset. Ratsastusterapiaa on tutkittu fysioterapian viitekehuksesta ja osoitettu terapian kautta saatuja fyysisiä

hyötyjä kuntoutujille (Bertoti, 1988; Fox, 1984; Honkavaara, 2010; Snider, Korner-Bitensky, Kammann, Warner, & Saleh, 2007; Sterba, 2007; Whalen & Case-Smith 2012). Kirjallisuudessa on dokumentoitu jokseenkin vähemmän erityislasten ja heidän vanhempiensa näkökulmaa, ja varsinkin lasten suorat kertomukset ovat vähäisiä (O’Haire, 2012). Vaikkakin nykytutkimus ihmisen ja hevosen välisestä suhteesta on suurelta osin hypännyt lasten kokemusten yli, on lasta kuultu Mukherjeen (2020) tuoreessa tutkimuksessa koskien lapsen ja hevosen yhteyttä. Hevostoiminnan terapeuttisia vaikutuksia on tutkittu nuorten masennuksen näkökulmasta (Frederick & Karen, 2015), oppimisvaikeuksista ja tunnehäiriöistä kärsivien nuorten kohdalla (Ewing, 2007) sekä positiivisia tuloksia on saatu lasten vihan hallinnan sekä koetun osaamisen kannalta (Kaiser, 2004).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella hevosavusteisten toimintamuotojen merkityksiä lapsen elämässä. Kiinnostuksen kohteena olivat lapsen kokemukset hevostoiminnasta sekä suhteesta hevosen ja itsensä välillä. Tutkimukseen osallistui neljä 6–13-vuotiasta lasta, joita haastatteleamalla näitä tietoja kerättiin. Haastatteluaineisto on analysoitu sisällönanalyysin avulla. Kiinnostuin hevosavusteisyyden vaikutusten tutkimisesta, koska olen koko elämäni ollut tekemisissä hevosten kanssa ja haluaisin tulevaisuudessa yhdistää ammattitaitoni kasvattajana sekä hevososaajana. Niinkin ison eläimen, kuin hevosen luottamuksenosoitukset ja välitön läsnäolo laittaa väistämättä ajattelemaan hevostoiminnan terapeuttisia vaikutuksia.

Tarkastelen tutkimuksen alussa hevosavusteista toimintaa ja avaan tämän tutkimuksen kannalta käsitteitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä ratsastusterapia. Lisäksi olen pyrkinyt tarkastelemaan lähemmin hevosen ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja sen merkityksiä kuntoutuksen viitekehyksessä. Tämän jälkeen käsittelen hevosavusteiseen toimintaan liittyvää aiempaa tutkimustietoa. Lasten kokemusten tavoittamiseksi olen valinnut aineistonkeruumenetelmäksi lasten haastattelut ja tutkimukseni mukailee fenomenologista tieteenfilosofiaa, joka pitää kokemusta itsessään arvokkaana. Tutkielman viidennessä

luvussa kokoan saamiani tuloksia yhteen, sekä pohdin niiden yhteyttä aiempaan tieteen tutkimuskenttään.

2 KOKONAISVALTAINEN KUNTOUTUS

Kasvatusta, kuntoutusta ja opetusta ei lapsen ja perheen näkökulmasta voida erottaa toisistaan. Ne tulisi ymmärtää kokonaisuutena, joka tähtää edistämään lapsen kehitystä ja oppimista. (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi, 2016, 110.) Terveysteen liittyvää toimintakykyä ja siihen liittyviä tekijöitä kuvaava, Maailman terveysjärjestö WHO:n toimintakyvyn ja terveyden luokitusjärjestelmä IFC, on julkaistu vuonna 2001 ja valittu yleiseksi kuntoutuksen teoreettiseksi viitekehyykseksi. Tämä toimintakyvyn yleismalli tarjoaa kuntoutuksen ammattilaisille yhtenäisen, systemaattisen apuvälineen kuntoutuksen yhteistyön suunnitteluun sisältäen lapsen toimintakykyyn laajasti vaikuttavia merkityksiä (Salminen, Järviöskoski & Härkäpää, 2016, 27).

Kuntoutuksessa painoarvoa on annettu yhä enemmän yksilön omille tavoitteille. Lähtökohtana kuntoutukselle on kuntoutujan optimaalisen toimintakyvyn saavuttaminen ja sen ylläpitäminen, jolloin pyritään vahvistamaan kuntoutujan yksilötekijöitä tukemalla ympäristötekijöitä ja kuntoutujan sen hetkisiä voimavaroja (Rauch, Cieza & Stucki, 2008, 329). Kuntoutus yleisellä tasolla on siirtynyt painottamaan kuntoutujaa aktiivisena toimijana sekä kuntoutuksen tavoitteiden suunnittelijana, jolloin tuetaan hyvinvointia sekä yhteiskuntaan osallistumista (Autti-Rämö, Salminen, Rajavaara & Ylinen, 2016, 5).

2.1 Hevonen kuntoutuksen välineenä

Uskotaan, että hevonen on vaikuttanut kautta historian ihmisten hyvinvointiin. Viime vuosikymmenien aikana hevosia on alettu hyödyntää myös erilaisissa emotionaalisia vaikeuksia tukevilla työmuodoissa, kuten terapiatyössä sekä yhä enenevässä määrin vapaa-ajan harrastusvälineenä ja uusimpana työmuotona näiden jonkinlaisena yhdistelmänä. (Urban, 2019.) Kuntoutusmielessä hevonen on toimiva työtoveri, sillä vuorovaikutuksessa se antaa suoran ja aidon palautteen. (Selvinen, 2011, 15). Hevonen voi toimia työparina erilaisissa tavoitteellisissa terapiamuodoissa, kuten fysioterapeutin työparina tai vastaavasti hevonen on

nähty esimerkiksi perheenjäsenenä sijaiskodissa. Käsite hevosesta kuntoutuksen välineenä on siis suhteellisen laaja.

Kansainväliset tutkimukset antavat näyttöä siitä, kuinka ratsastusterapia voi auttaa taustoiltaan hyvin erilaisia henkilöitä (Selvinen, 2011). Aiemmissä tutkimuksissa voidaan huomata toistuvasti sama teema, joka osoittaa, että mitä hankalampi lasten oli lähtötilanteessa hyötyä perinteisistä kuntoutus- tai tukimuodoista, sitä enemmän he osoitettavasti hyötyivät hevosen avulla toteutetusta toiminnasta tai kuntoutuksesta (Bos 2015; Kaiser, Spence, Lavergne & Vanden Bosch, 2004; Mickelsson, 2019).

Hevosen hyödyntäminen terapeutteisessa roolissa voi olla eduksi siis silloin, jos lapselle tai nuorelle on haasteellista löytää hyötyjä perinteisistä hoito- tai tukimuodoista (Ewing, 2007; Yrjölä, 2011, 172). Terapeutin ja lapsen välinen kommunikointi voi toisinaan olla haastavaa, kun tavanomaiset tavat kommunikoida eivät sovi kaikille niillä tavoin, kun ajattelemme. Ytimenä hevostoiminnassa toimii lapsen henkilökohtainen suhde hevoseen, jolla on myös erityinen merkitys lapsen tunnelukkojen avautumiseen (Hämäläinen & Koistinen, 2019). Joskus lapsi tai nuori suhtautuu terapeuttiin tai opettajaan epäluottamuksella, jolloin hevosavusteinen toiminta voi tuoda vaihtoehtoisia keinoja tukea hänen tilannettaan (Ewing, 2007).

2.2 Hevosavusteinen toiminta käsitteenä

Tässä tutkimuksessa käsitellään sosiaalipedagogista hevostoimintaa sekä ratsastusterapiaa, jotka eroavat tavoitteiltaan toisistaan, mutta joissa molemmissa hevosella on keskeinen rooli terapeutin tai ohjaajan työtoverina ja joista voidaan käyttää yläkäsitettä hevosavusteinen toiminta (Equine Assisted Activities eli EAA) (Lemke 2014). Hevosavusteisen toiminnan alle mahtuu erilaisia kuntoutuksen ja terapian muotoja, joihin liittyy hevosen käyttö ihmisen henkisen tai fyysisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Hevosavusteinen toiminta Suomessa kuuluu Green Care – toiminnan alle ja on tämän toiminnan edelläkävijä Suomessa. Green Care on hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää toimintaa, joka nähdään yhtenä

vakiintuneimpana luonto- eläinavusteisen toiminnan muodostajana Suomessa (Vehmasto, 2014).

Kansainvälisellä tutkimuskentällä hevosavusteisesta työstä, joka tukee mielenterveyden häiriöiden tai emotionaalisten pulmien omaavia henkilöitä, voidaan puhua yleisemmin hevoshoitona (Equine -Related Treatments, ERT) ja sen alakäsitteinä ovat hevosavusteinen psykoterapia (EAP) (Yrjölä, 2011, 168) sekä terapeuttinen ratsastus (Therapy Riding, THR) (Whalen & Case-Smith, 2012). Hevosavusteista työtä on tutkittu niin ikään täydentävänä toimenpiteenä jonkun muun kuntoutuksen rinnalla samoin kuin hevostyöstä irrallaan.

Hevostoiminnallisiin hoitomuotoihin keskittyvät tutkimukset nimenomaan mielenterveyden tukemisesta ovat rajallisia tai sisältävät usein metodologisia puutteita, jonka vuoksi perusteluita sen käytölle mielenterveystyönä (itsenäinen tai lisähoito) on vain vähän (Bos, 2015). Hevosavusteinen psykoterapia (EAP) keskittyy ihmisen ajatuksiin, tunteisiin sekä käyttäytymiseen hevosen ollessa metafora, jonka kautta ihminen pääsee käsiksi sisäisiin kokemuksiinsa (Bach, Terkel & Tekcman, 2012). Terapeuttinen ratsastus (THR) eroaa tästä siten, että terapeuttiset edut koetaan ratsastuskokemuksen kautta. Kun hevosta voidaan ohjata terapeutin ohjeiden mukaan, on tällä osoitettu olevan yhteys ihmisen viestintävaikeuksien lievenemiseen (Snider, Korner - Bitensky, Kammann, Warner & Saleh, 2007).

2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teoreettisena viitekehyksenä toimii sosiaalipedagogiikka, joka tarkastelee yksilöä aina sosiaalisena ilmiönä ja kiinnittää kohteensa pedagogiseen toimintaan, jossa sosiaalista kasvua pyritään tukemaan (sosiaalipedagogiikka.fi). Tieteenalan tutkimuskentällä sosiaalipedagogiikka tarkastelee kasvatusta osana ihmisen yhteisö- ja yhteiskuntasuhteiden rakentumista (Hämäläinen & Koistinen, 2019). Eriarvoisuuden ja syrjäytymisen haasteet kuuluvat sosiaalipedagogiikan piiriin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hevosen avulla toteutettua, sosiaalisen kasvun ja kuntoutumisen tueksi tarkoitettua

toimintaa. Sosiaalipedagogiikka pohjaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruselementteihin – toiminnallisuus, yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja dialogisuus. (Lipponen & Vehmasto, 2019.)

Hevosavusteinen sosiaalipedagogiikka näyttäytyy siis eräänlaisena lähestymistapana sosiaalipedagogiseen työhön. Hevosta käytetäänkin työkumppanina muun muassa lastensuojelussa, perhekodeissa, avohuollon tukitoimissa tai ennaltaehkäisevässä työssä, kun tarkoituksena on vastata yksilöllisiin ja sosiaalisiin ongelmiin (Hämäläinen & Koistinen, 2019). Näin ollen sosiaalipedagoginen hevostoiminta työskentelee yhteistyössä muiden sosiaalista tukea tarjoavien kasvatuksellisten toimintamuotojen kanssa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kattaa syrjäytymistä ehkäisevän työn, kun hevosavusteinen toiminta käsitteenä kattaa tavoitteellisen kuntoutuksen ja terapian ammattitaitoisen terapeutin ja hevosen yhteistyönä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla joko ennaltaehkäisevää tai korjaavaa työtä. (Lipponen & Vehmasto, 2019.) Hevosavusteisen sosiaalipedagogiikan katsotaan olevan kokonaisvaltaista lasten ja nuorten integroimista talliyhteisöön sekä myöhemmin pikkuhiljaa myös yhteiskuntaan (Mickelsson, 2019).

Sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle on asetettu yleisiä tavoitteita, vaikka perusajatuksena on, että jokainen lapsi on yksilöllinen (Lipponen & Fagerström, 2019). Yleisiä tavoitteita ovat esimerkiksi säännöllisen ja terveellisen elämäntavan tukeminen. Hevosten ruokinta voi olla hyvinkin täsmällistä ja hevonen tunnistaa kellonajat viisaasti ja odottaa hoitorutiinien toistuvan aina samaan aikaan. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen ja sen hoidosta vastuunkantaminen voivat peilata lapselle omasta itsestä huolehtimisen taitoja sekä tukea lasta, jonka elämästä puuttuvat rutiinit tai säännöllisyys. (Lipponen & Fagerström, 2019.)

2.4 Ratsastusterapia

Ratsastusterapia (Equine Assisted Therapy EAT tai Therapy Riding THR) kattaa yksilöllisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kuntoutuksen, jossa yhdessä toimivat terapeutti, hevonen että kuntoutuja (Hevosalan osaamiskeskus Hippolis). Koska toiminta on aina tavoitteellista, sitä ohjaa tietty diagnostiikka ja kuntoutujaa hoidetaan jonkin diagnoosin pohjalta. Esimerkiksi varhaiserityiskasvatuksessa usein tehdään yhteistyötä terapiahenkilökunnan tai muiden asiantuntijoiden kanssa (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi, 2016, 116). Suomessa terapeutin ratsastus voidaan jakaa kolmeen eri alueeseen, hippoterapiaan (lääketiede), heilpedagogiseen ratsastukseen (kasvatus ja psykologia) sekä vammaisratsastukseen (kuntoutus) (Hevosalan osaamiskeskus Hippolis). Erityisryhmille tarkoitettu ratsastus voi painottua tavoitteista riippuen joko kasvatuksen ja psykologian, lääketieteen tai virkistykseen piiriin. (Suomen ratsastusterapeutit ry.)

Ratsastusterapian terapeuttinen etu verrattuna muihin terapiamuotoihin on kokemus ratsastamisesta. Ratsastajalle kokemuksena hevosen ohjaaminen terapeutin ohjeiden mukaisesti voi olla terapeuttista (Jenkins & Digennato Reed, 2013) tai lieventää kuntoutujan viestinnällisiä vaikeuksia (Snider ym., 2007). Ratsastuskokemuksen lisäksi esimerkiksi Siegfried Schubenzin teorian mukaan hevoselta saatu iho- ja keuhkontakti luo hoidollisia vaikutuksia ja tarjoaa kokemuksen sylissä kantavasta, hoitavasta äidistä. Tämä voi toimia lapselle korvaavana kokemuksena läheisyydestä. (Yrjölä, 2011, 95–96.) Ratsastusterapia toimii kokonaisuutena ja onkin vaikea poimia vain yhtä asiaa sen vaikuttavuudesta.

2.5 Vaikutuksen lapsen hyvinvointiin

Ratsastuksen hyödyistä löytyy tutkimustietoa kasvavaan tahtiin 1980-luvulta eteenpäin. Tutkittaessa ratsastuksen fyysisiä hyötyjä on huomattu myös positiivisia vaikutuksia psyykkiseen hyvinvointiin, kuten itseluottamuksen kehittymiseen sekä sosiaalisiin taitoihin (Scheidhacker, Bender & Vaitl, 1994; Törmälehto, 1993) tai minäpystyvyyteen (Douglas, 1983; Kröger, 1994; Fox, Lawlor & Luttes, 1984). Yksilön minäkäsitys selkeytyy tarkoitetun tuloksen saavuttamisen kautta

koettuun onnistumiseen (Antonio Moreno Murcia, Lopez de San Roman, Martinez Galindo, Alonso & Gonzalez-Cutre, 2008). Hevosesta huolehtiminen saa lapsen huomaamaan, että hänen toimintansa johtaa tarkoitettuun tulokseen (Selvinen, 2011, 15).

Hevosen kanssa toteutettu hoitomuoto voi siis osaltaan vaikuttaa lapsen psyykkiseen hyvinvointiin positiivisesti. David Winnicott (1896–1971) loi teorian potentiaalisesta tilasta, joka kuvaa myönteistä ilmapiiriä äidin hoitaessa ja pitäessä vauvaa sylissään. Tällöin vauvalle muodostuu luottamus ja hän luo sisäisen kokemuksen perusluottamuksesta. (Yrjölä, 2011, 89.) Tämä varhainen kokemus voi herätä ihmisessä myöhemmin jonkin sisäisen tai ulkoisen kokemuksen kautta. Hevosen tyyli elää vertikaaliajassa ja keskittyä käsillä olevaan hetkeen voi esimerkiksi olla herättämässä tätä potentiaalista tilaa (Yrjölä, 2011, 92).

Psyykkistä hyvinvointia lapsuudessa määrittävät lapsen kehitykselliset tarpeet (Väänänen, 2013, 21). Minäkäsitys ja psyykkinen hyvinvointi ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa ja tähän vaikuttavat kehosta lähtevät tunneärsykkeet, jotka rakentavat minäkäsitystä, sekä tähän kuuluvaa omanarvontuntoa eli itsetuntoa (Sandström, 2010). Esimerkiksi Bertotin (1988) julkaisemassa tutkimuksessa ilmeni, että cp-vammaiset lapset iloitsivat ratsastusterapian kautta saavuttamastaan kävelykyvystä, mutta suuri vaikutus tällä oli lasten mieliin, erityisesti itsetuntoon.

Menetelmät tukea lapsen hyvinvointia vaihtelevat lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Mickelssonin (2019) mukaan koulupohjainen sosiaalipedagogiikkaohjelma, EASE- hanke, käyttää hevosiä ja talliympäristöä tukemaan lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja sekä itsetuntoa. Johdonmukaisuus toimissa, aito vuorovaikutus niin hevosiin kuin toisiin ihmisiin, sekä yhteisöllisyyden tunne tukevat lasten hyvinvointia (Mickelsson, 2019). Hankkeen kautta lapset vierailivat tallilla, jossa he huolehtivat hevosista ja tutustuivat niihin. Mickelsson (2019) kuvaa, kuinka hankkeessa toteutui sosiaalipedagogiset käytännöt kokonaisvaltaisesti työskentelynä. Lapsi sijoittuu aktiiviseksi toimijaksi huolehtiesseen hevosista yhdessä muiden kanssa, jolloin toiminnassa mukana ovat lapsen pää, sydän sekä kädet. Mickelssonin (2019) mukaan tässä korostuu opettajan ja

lapsen välinen suhde, kun opettaja voi työskennellä yhteistyössä lasten kanssa kaikilla näillä kolmella ulottuvuudella. Työskentely hevosten kanssa antoi lapsille uutta motivaatiota oppimiseen ja auttoi opettajaa puhumaan oppilaiden kanssa, painottaen kanssa- sanaa, koska normaalissa koulukontekstissa opettaja todennäköisemmin on äänessä ja lapsi kuuntelija.

Yhteistyön lisäksi talliyhteisön sisällä lapsi saa lukuisia mahdollisuuksia kokea onnistumisia. Sosiaalipedagogisen ajattelun turvin lapsi itse on toimija, joka tulee harjoittelemaan omien päämääriensä mukaisia taitoja, ei ohjaajan hänelle suunnittelema. Näin taidot auttavat pärjäämään myöhemmässä elämässä (Lipponen & Fagerström, 2019.)

2.6 Hevosen ja lapsen välinen vuorovaikutus

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa ja toiminnassa hevosen sekä vuorovaikutuksen rooli on ilmeinen. Lapsen ja hevosen välille syntyy aina suhde, joka on merkittävä osa toimintaa. Tämän kautta lapsi voi paremmin tunnistaa omaa toimintakykyään ja oppia luottamaan ensin hevoseen ja yhä enemmän omiin kykyihinsä. (Mickelsson, 2019.) Tätä kautta avautuvia mahdollisuuksia sekä varmuutta lapsi voi soveltaa omassa arjessaan.

Vuorovaikutussuhteen tärkeyttä korostaa myös lapsen oma, myötäsyttyinen kyky ja tahto kiinnittyä sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja etsimään sen kautta merkityksiä itselleen. Vuorovaikutuksen kautta lapsi oppii myös ottamaan muita huomioon. (Kauppila, Sipari, & Suhonen-Polvi, 2016, 114, 113.) Vuorovaikutus mahdollistaa lapselle tärkeän tunteen yhteenkuuluvuudesta ja merkitysten jakamisesta toiselle. Myös hevonen on yhteydenhakuinen ja hakee laumaeläimelle tyypillisellä tavalla kontaktia ihmiseen (Rokka, 2011, 86). Näin ollen hevosen ja lapsen välille voi syntyä ainutlaatuinen suhde.

Hevosen kanssa vuorovaikutuksessa oleminen perustuu lähinnä kehonkielen, eli ilmeisiin ja eleisiin, joita ihminen osoittaa hevoselle ja joihin hevonen vastaa omalla käytöksellään (Rokka, 2011, 82). Hevonen on herkkä, kiinnostusta osoittava, mutta samalla luontaisesti rajoistaan kiinni pitävä (Purola, 2011, 178).

Lisäksi hevonen on taitava aistimaan ihmisen tunnetiloja. Hevonen voi terapeutin sijaan reagoida lapsen toimintaan; sillä on kyky reagoida välittömästi palkeen tai korjaten käyttäytymistä. (Kröger, 1994.) Hevonen on terapeutin roolissa aktiivinen, sen terapeuttisia keinoja voivat olla esimerkiksi pyrkimys yhteistyöhön (Mickelsson, 2019), välitön palaute, energisyys ja ihmisiin päin suuntautuneisuus (Yrjölä, 2011, 97; 107) sekä kyky reagoida ihmisen kehoviestintään sekä tunteisiin (Purola, 2011, 177). Hochschild (1983) puhuu osuvasti ulottuvuudesta, jolla hevonen kohtaa ihmistä sanoessaan, kuinka hevonen tekee ”emotionaalisen työn” ihmisen puolesta, kun antaa hermostuneen ihmisen vaikkapa silittää itseään. Tämän kautta lapsi voi päästä kohti hevosta ja yhteyteen sen kanssa. Hevonen siis huolehtii lapsesta emotionaalisella tasolla. Vuorovaikutussuhde lapsen ja hevosen välillä on siis keskeinen asia toiminnan tai terapian tavoitteisiin pääsemisen kannalta.

Hevosen myötä toiminta luo ympärilleen myös uudenlaisen ympäristön. Puhumalla ei välttämättä aina tavoiteta tunteita, vaan tukena voidaan tarvita toimintaa (Mickelson, 2019). Jos lapsesta on vaikkapa vaikea sanoittaa omia ajatuksiaan, pelkkä puhuminen omista asioista voi olla haastavaa. Opettajan, terapeutin tai muun lapsen kanssa toimivan aikuisen voi olla vaikea luoda yhteyttä lapseen varsinkin, jos lapsella on haasteita sosiaalisissa taidoissa. Hevonen voi auttaa keskustelua alkuun tai tukea lasta luomaan terapeuttista prosessia varten tarvittavaa luottamusta aikuiseen. (Ewing, 2007.) Terapeutin rooli onkin asettua ikään kuin tulkiksi hevosen ja lapsen välille. Useissa ihmisissä kuitenkin itsessään herää pian halu oppia ymmärtämään hevosen kieltä ja sen kautta omaa itseä. (Purola, 2011, 181.) Myös Bos (2015) kuvaa tutkimuksessaan eläinavusteista interventiota erityisopetuksen apuna lasten sitoutumista, oppimista ja sosiaalista kehitystä tukevana toimintana, jollaista ei voitaisi saavuttaa muiden opetusmenetelmien kautta.

Terapeutin rooli on ilmeinen toiminnan onnistumisen kannalta. Lapsen ja hevosen välinen vuorovaikutus tukee lapsen hyvinvointia silloin, kun siinä korostuu kunnioitus ja empatia (Mickelsson, 2019). Kun lapsi epäonnistuu, voi käy-

tös olla ei toivottua. Tällöin lapsi tarvitsee aikuisen sanoittamaan tunnetta ja tunnistamaan syyn sille. Samoin hevosen kanssa toimiminen voi tuottaa pettymyksiä, kun hevonen ei toimikaan, kuten ihminen on ajatellut. Tällöin ohjaaja tai terapeutti on sanoittamassa ja tukemassa lasta tunteiden kanssa, jotta hän voisi jatkaa tilanteesta eteenpäin rakentavalla tavalla. (Purola, 2011, 181.) Vaikka usein saatetaan ajatella, että eläin on lapselle rauhoittava ja opettava seuralainen, voi vuorovaikutus eläimen ja lapsen välillä koitua haitalliseksi, jos tilanteissa ei ole eläimen reaktioita lukevaa ja sanoittavaa aikuista (Mikelson, 2019).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksellinen kiinnostukseni kohdistuu ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lapsiasiakkaiden subjektiivisiin kokemuksiin. Aikaisemman tutkimustiedon perusteella näyttäisi siltä, että hevosavusteista toimintaa koskeva tutkimus on hypännyt lapsen omien kokemusten yli ja keskittynyt sen sijaan aikuisten tekemiin havaintoihin (ks. Frederick 2015; Stergiou 2017). Tähän tutkimukseen osallistuvien lasten elämässä hevosavusteinen toiminta oli osa lapsen irrallista tukimuotoa tai osa jotakin muuta lapselle suunnattua tukea. Tutkimustehtäväni kohdentuvat lasten kokemuksiin hevosavusteisesta toiminnasta:

1. Millaisia kokemuksia lapsilla on hevosavusteisesta toiminnasta?
2. Miten lapsi kokee vuorovaikutuksen ja suhteen hevosen kanssa?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän luvun alussa kuvaan tutkimuksen keskeiset tutkimuskysymykset, jonka jälkeen esittelen tutkittavat, aineiston keruun sekä aineiston analyysin ja lopussa tarkastelen vielä tutkimukseeni liittyviä eettisiä ongelmia.

4.1 Tutkimuksen lähestymistapa

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena, sillä olen kiinnostunut lasten kokemuksista koskien hevosavusteista toimintaa. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on pyrkiä selittämään ja ymmärtämään jotakin ilmiötä, sekä tutkia merkitystodellisuutta sen ympärillä (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 28; 63). Laadullinen tutkimus käsittää usein ihmisten kokemukset ja käsitykset jostakin ilmiöstä (Patton, 2002, 4). Kokemus taas käsitteenä on monisyinen. Niiniluodon (2002) mukaan kokemus voi olla prosessi tai jonkin olemassa olevan edellytys. Kokemusmaailmalle olennaista on sosiaalisuus ja subjektiivisuus (Niiniluoto, 2002, 13).

Tutkimuksen tieteenfilosofinen lähtökohta mukailee fenomenologis-hermeneuttista tutkimusotetta. Fenomenologia keskittyy tutkimaan henkilön kokemuksia ja muodostamaan ymmärryksen ilmiöstä kokemusten kautta (Patton, 2002, 107). Toisin sanoen tavoitteena on käsitteellistää tutkittava ilmiö eli merkitykset kokemuksen takana (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 34). Ilmiön kuvailu, arviointi, muistelu sekä sen ymmärtäminen, miltä ilmiö tuntuu tai miten siitä puhutaan muodostaa käsityksen ilmiöstä (Patton, 2002, 104). Fenomenologinen tutkimusote soveltuu tähän tutkimukseen, koska tarkoitus on ymmärtää toiminnan kohteena olevien lasten kokemia merkityksiä hevosavusteisen toiminnan kontekstissa. Kun pyritään tulkitsemaan näitä kokemuksia ja merkityksiä, sisältää tutkimus myös hermeneuttisen ulottuvuuden. Tämä tarkoittaa ilmiöiden merkitysten ymmärtämistä tulkintana, jonka taustalla on jokin jo aiemmin ymmärretty (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 35).

4.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aihetta mietin sillä perusteella, että halusin päästä mahdollisimman lähelle lasten omia kokemuksia, joten näkökulmaa lähdin hakemaan haastattelemalla lapsia. Tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty haastattelemalla neljää, iältään 6–14-vuotiasta lasta. Heistä kolme oli tyttöjä ja yksi poika. Haastateltavat olivat ratsastusterapian asiakkaita ja yksi heistä osallistui sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Tutkittavat tai heidän huoltajansa kertoivat hevostavusteiseen kuntoutukseen osallistumisen syiksi muun muassa cp-vamman, kehitysvamman, liikuntarajoitteen, tai neurologisen sairauden.

Haastateltavani löysin ratsastusterapeutin kautta ja yhden haastateltavan tutun tallin kautta. Tapasin terapeutin ja hän ystävällisesti välitti lyhyen saate-tekstin vanhemmille. Koska tutkimukseen osallistuvien henkilöiden oletetaan tietävän tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 85), haastateltavani valikoituivat sillä perusteella, että he olivat useamman vuoden ajan olleet hevostoiminnan asiakkaita. Ideaali ikä olisi ollut nuoremmat lapset, mutta koska valinnanvaraa ei lopulta ollut, laskin ikäkriteeriäni.

Tutkimukselle tärkeää oli, että nimenomaan lasten oma ääni tulisi kuuluviin. Kasvatusalaa velvoittavat asiakirjat, kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, kuten myös YK:n lasten oikeuksien sopimus korostavat lasten osallisuutta ja mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä (YK-liitto 2011, artikla 12 ja 13). Haastattelumenetelmä oli selvä valinta tähän tutkimukseen, sillä varmin tapa selvittää tutkittavien kokemuksia on kysyä heiltä suoraan (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 72). Haastattelu myös mahdollistaa aiheeseen syventymisen sekä tiedonkeruun suuntaamisen haastattelutilanteessa lisäkysymyksin (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 34–35).

Tutkimuksen aineistokeruumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teema-haastattelu. Haastattelutilanteiden voitiin ennakoida olevan hyvin yksilöllisiä ja näin haluttiin varmistaa haastattelun kulku siihen suuntaan, mihin lapsi sitä kertomallaan kuljettaa. Haastattelutilanteessa haastateltava tulisi nähdä aktiivi-

sena ja merkityksiä luovana subjektina (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 205). Puolistrukturoitu haastattelu huomioi mielestäni paremmin lapsen aktiivisena osapuolena kuin ennalta strukturoitu.

Tutkimuksen kannalta olisi hyvä, jos lapsi voisi tutustua tutkijaan ennen haastattelutilannetta (Raittila, Vuorisalo & Rutanen, 2017, 316). Koin tärkeäksi luoda vuorovaikutussuhteesta lapselle turvallisen, jonka vuoksi kahden haastateltavan kohdalla kävin ensin tutustumassa lapseen ennen varsinaista haastattelutilannetta. Kahden lapsen kanssa toteutin haastattelun ensimmäisellä tapaamisellamme käytännön syistä. Erään haastateltavan kohdalla otin piirustuspaperia ja kynät mukaan. Aloitin piirtämään terapiahevosta omalle paperilleni ja oletan, että piirtäminen helpotti haastattelukeskusteluamme molemmin puolin.

Haastattelun tuomana ongelmana aineistolle saattaa olla sen tilanne- ja kontekstisidonaisuus (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 207). Tällöin roolini haastattelijana ja haastattelutilanteen kannalta tärkeiden valintojen, kuten missä ja miten haastattelen lasta, korostuu. Hyvä suhde haastateltavaan on haastattelijan vastuu ja suhdetta voi auttaa helpot avauskysymykset (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 107). Pyrin aloittamaan haastattelun jollain lapselle helpolla, konkreettisella kysymyksellä, esimerkiksi tiedustelemalla terapiahevosen nimeä, väriä tai luonnetta ja toisen lapsen kohdalla aloitimme viimeaikaisista kuulumisista, joista siirryin rauhassa haastattelukysymyksiin. Kysymykset olivat mahdollisimman avoimia, jotta ne eivät johdattelisi lapsen vastauksia liikaa. Haastattelurunko on liitteenä tutkimusraportissa (Liite 1).

4.3 Aineiston analyysi

Analysoin tutkimusaineiston laadullisesti aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmän avulla. Aineistolähtöinen analyysi pyrkii kokoamaan tutkimusaineiston pohjalta teoreettisen kokonaisuuden, jossa on keskitytty aineiston tiedonantajien eli haastateltavien näkökulmaan (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95–96). Perusajatuksena aineistolähtöiselle analyysille on, ettei aiemmilla tiedoilla tai teorioilla

olisi vaikutusta analyysiprosessin kulkuun (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi oli luonteva valinta tälle tutkimukselle, sillä tutkimusaineisto on kerätty nimenomaan tämän tutkimuksen tutkimustehtävää varten.

Aloitin haastatteluaineiston analysoimisen litteroimalla haastatteluaineiston eli kirjoittamalla auki nauhoitteet. Litteroitua tekstiä kertyi 28 sivua rivivälillä 1,5 ja fonttikoolla 12. Kiinnitin huomiota lapsen sanattomaan ilmaisuun, esimerkiksi pään nyökytyksen ja jätin litteroinnista pois puheentuottamisen vaikeudesta johtuvat takeltelut. Kirjoitin auki pidemmät tauot nauhoitteessa, sillä ne saattoivat olla analyysin kannalta tärkeitä. Litterointi ei sisältänyt lasta koskevia tunnistetietoja ja haastateltavista on käytetty tunnistekodeja H1-H4. Yksityshenkilöitä haastateltaessa on erityisen tärkeää, ettei raportista käy ilmi kenenkään henkilöllisyys (Ruusuvuori, Tiittula & Aaltonen, 2005, 17).

Molempien tutkimuskysymysten kohdalla etenin Milesin ja Hubermanin (1994) kolmivaiheisen analyysimallin mukaisesti. Tämän aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheisiin kuuluu kolme osaa, aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi, eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 108). Analyysiyksikön etsiminen, eli aineistosta nostettu, tutkimustehtävän mukainen sana tai lause, on tapa aloittaa aineistolähtöinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Aineiston redusointi eli pelkistäminen on avainsanojen ja virkkeiden merkitsemistä niiden yhteyksien ymmärtämistä varten. Etsin tutkimustehtävän kannalta olennaisen informaation, jonka jälkeen siirryin analyysiyksiköiden redusointiin, luoden niistä ajatuskokonaisuuksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 109.) Redusoinnin jälkeen tutkimusaineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin, jolloin avainsanojen yhteyksien avulla muodostui alakategorioita (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 110). Taulukossa 1 on kuvattu esimerkki ensimmäisestä tutkimuskysymyksestä koskien pelkistämävaiheesta alaluokkien muodostamiseen.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineistolähtöisen sisällönanalyysin alkuvaiheista.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<i>"kyllä mä tykkäsin lähtee sinne tallille"</i> <i>" "Mieluummi mä menisin ratsastaa viis kertaa viikossa ku yhen kerran yhen kerran botoxii"</i>	Tallille lähtö on mieluista Ratsastaminen on mielisempi kuin muu hoitomenetelmä	Hevostoiminnan mielekkyys
<i>"mun mielestä sitä (ratsastusterapiaa) ei niinku voi sitä ei melkei voi lasketa niinku terapiaks"</i>	Ratsastusterapiaa ei lasketa terapiamuodoksi	Ratsastusterapia ei tunnu terapialta
<i>"oli se sitten sitä ratsastusterapiata tai sitä oikeeta"</i>	Ratsastusterapia verrattavissa ratsastukseen harrastuksena	
<i>"Se hoitamine on ehkä se, et näyttää sille hepalle et välittää siitä sillä hoitamisella"</i> <i>"Sitte hoisin niitä ja ne näytti mite ne tykkää"</i>	Näyttää välittämisen hoitamalla hevosta Hevonen näytti tykkävän hoitamisesta	Välittävä hoitaminen

Taulukosta 1 nähdään esimerkki, kuinka ensimmäisen tutkimuskysymyksen lasten kokemusten ilmaukset muodostivat alaluokkia. Ennen analyysin viimeistä vaihetta, abstrahointia, yhdistelin samaa teemaa kuvaavat alakategoriat kokonaisuudeksi, joista loin yläkategoriat, joita muodostui neljä. Sen jälkeen siirryin abstrahointiin eli käsitteellistämiseen. Abstrahointi on tutkimuksen kannalta keskeisten käsitteiden luomista muodostettujen kategorioiden pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 111.) Alaluokista siis muodostui yläluokkia, joista edelleen pääluokka ensimmäisen tutkimuskysymyksen pohjalta. Taulukossa 2 on havainnollistettu kategorioiden muodostuminen pelkistetystä ilmaisusta pääluokkaan ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla.

TAULUKKO 2. Esimerkki analyysin etenemisestä pääluokaksi.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Hevonen nukahtaa silittelyyn. Hoitamalla välittämisen osoittaminen.	Välittävä hoitaminen	Hevostoiminnan toiminnallisuus	Lasten kokemuksia hevosavusteisesta toiminnasta
Tehdään tallityöt. Hevonen täytyy syöttää ja juottaa	Vastuu hevosen hoitamisesta		
Eri hommat ovat kivoja. Hoitaminen kivempää kuin ratsastus.	Motivoiva toiminnallisuus		
Tallille oli kiva lähteä. Mieluummin 5 kertaa ratsastamaan kuin toiseen hoitomuotoon lähteminen.	Tallille lähtemisen mielekkäisyys	Motivoiva hevostoiminta	
Terapia vs. harrastus. Ei lasketa terapiaksi.	Ratsastusterapia ei tunnu terapialta		
Hevosen kuoleman jälkeen toiminta ei huvittanut. Ikävä ja surullinen kuolema. Hevoset vaihtuivat.	Menetykset ja hevosten lähtemiset surettavia.	Kiintymys hevosta kohtaan	
Se "oma ratsu" Hevonen odotti lapsen näkemistä. Tutulle hevoselle puhuminen. Luottamus hevoseen. Hevonen kuuntelee. Hevonen ymmärtää.	Omalta/tutulta tuntuva hevonen		

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen abstrahoinnin perusteella muodostin yläluokat luokat *toiminnallisuus hevostoiminnassa*, *kiintymys hevoseen*, *motivoiva hevostoiminta sekä ympäristön ja yhteisön merkitys*. Näistä yläkategorioista muodostin pääluokan, *lasten kokemuksia hevosavusteisesta toiminnasta*, joka pyrkii vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla lähdin poimimaan aineistostani esiin nousseita huomioita, joita lapset haastatteluissa ottivat puheeksi koskien

vuorovaikutusta hevosen kanssa. Huomioiden etsimisen aloitin kuuntelemalla sekä lukemalla litteroidun aineiston huolellisesti ja tekemällä jokaisesta haastattelusta tiivistyksen kokonaiskuvan luomiseksi. Tuomen ja Sarajärven (2009) määrittelemien analyysivaiheiden mukaisesti jatkoin analyysia ryhmittelemällä aineistosta nousseita teemoja. Vastauksista muodostuivat teemat *sanallinen viestintä* ja *tulkinnat hevosen kielestä*. Näiden teemojen avulla lähdin vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseeni, *miten lapsi kokee vuorovaikutuksen hevosen kanssa?* Keskustelut ovat tuomassa näkökulmia teemojen sisällä, sillä selviä alaluokkia ei syntynyt.

Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuseetiikkaan kuuluu lähtökohtaisesti kolme pääluokkaa; 1) totuudellisuus ja tiedon luotettavuus 2) tutkittavan ihmisarvon kunnioitus ja 3) tutkijoiden keskinäinen kunnioitus (Kuula, 2011). Hyvää tutkimustyötä ohjaa aina tutkijan oma eettinen sitoutuneisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 127). Tutkijana minulla on vastuuta tiedostaa nämä periaatteet ja pitää itselläni reflektiivinen ote koko tutkimusprosessin ajan. Seuraavaksi avaan näitä tutkimuseiikan pääluokkia tämän tutkimuksen tiimoilta.

Tutkimusaiheen valintaa tulisi miettiä etiikan valossa, kuten miksi tutkimukseen ryhdytään tai ketä tutkimus hyödyttää (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 129). Tämä tutkimus on valottamassa lisää hevosavusteisen toiminnan hyötyjä, jotta eri kuntoutusmuotoja suunniteltaessa voitaisiin ottaa huomioon laajemmin lasten kokemusten kautta nousseet teemat. Aiheeni ei ole kovin helposti toteutettavissa, koska lapsen haastatteluun liittyy aina erityisiä kysymyksiä mutta koen, että lapsen kokemusten kuuleminen on merkityksellistä.

Tutkimusluvut kysyttiin lasten vanhemmilta kirjallisena suostumuksena sekä lapselta itseltään suullisesti tutustumiskerralla tai haastattelun alussa (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 131). Kahden tutkittavan kohdalla tutustuminen tapahtui terapian aikana, jolloin myös terapeutilta oli suullinen lupa.

Etiikan valossa lapsen haastatteluun liittyy kuitenkin se erityispiirre, ettei lapsi yksin ole päättämässä omasta osallistumisestaan tutkimukseen, vaan tästä sovitaan myös huoltajan kanssa (Alasuutari, 2005, 147). Käytännössä pienten lasten kohdalla tutkimuslupa oli kysytty huoltajalta, joka kertoi lapselle tutkimuksesta ja huoltajan kanssa sovittiin ajankohta haastattelulle. Lapset, joita haastateltiin ilman tutustumistapaamista, saivat tarkemmat tiedot tutkimuksesta haastattelun alussa.

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto tulisi koota luonnollisissa, todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 155). Haastattelut toteutettiin keskustelunomaisesti lapselle tutussa ympäristössä ja niissä huomioitiin toiminnallisuus. Vaikka tutkija haluaisi saada ilmiöstä mahdollisimman paljon tietoa tutkittavilta, on haastateltaessa huomioitava lapsen etu. Pienen lapsen kohdalla varsinkin on tärkeää, että haastattelijana havainnoin lasta siinä, milloin on syytä maltaa lopettaa kysymysten kysyminen huomioiden lapsen vireystila. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa voidaan ajatella tutkimusetiikan perustuvan pohjimmiltaan ihmisoikeuksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 155).

Haastattelutilanteissa vuorovaikutus korostuu erityisesti lapsia haastateltaessa. Haastattelukysymysten muotoilun kautta haastattelija saattaa tarkoittamattaan johdatella haastattelun kulkua tai haastateltavan näkökantaa. (Ruusuvuori ym., 2005, 162, 48.) Tutkija ei täysin voi päästä irti omista tulkinnoistaan ilmiötä kohtaan, joten tutkijana pyrin olemaan neutraali ja tunnistamaan mahdollisia omia kokemuksiani, joilla voisi olla vaikutusta haastattelujen etenemiseen (Alasuutari, 2005, 149). Haastattelijan rooli on merkittävä siinä, kuinka hyvin lapsen ääni tulee kuuluviin (Ruusuvuori & Tiittula, 2005, 145). Mitä avoimempaa tiedonkeruumenetelmää käytetään, sitä haastavampaa on eettisten ongelmien punnitseminen. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 125.) Haastattelun aikana pyrin tarttumaan lapsen esille nostamiin aiheisiin ja kysymään näistä mahdollisesti jotain lisää. Toisaalta tämä voi johdatella keskustelun kulkua aikuisvoittoisesti, mutta osoittaa myös kiinnostuksen lapsen esiin tuomia asioita kohtaan.

Lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa esiin voi nousta myös asetelma aikuisen vallasta suhteessa lapseen, kuten lapsi voi koittaa vastata ”oikein” tai ”onnistuneesti” aikuisen silmissä (Alasuutari, 2005, 151). Tutkijan on tärkeää kiinnittää huomiota esimerkiksi äänensävyihin, ilmeisiin tai lapsen käyttämään aikaan miettiessään vastausta. Tutkija voi kirjata aineistoa kerätessään, mitä lapsi vastaa, mutta myös miten hän vastaa (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 73).

Tämän tutkimukset haastattelut nauhoitettiin ja tutkimusaineistot säilytettiin hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti Jyväskylän Yliopiston U-asemalla. Aineisto anonymisoitiin litteroinnin yhteydessä eikä litterointi sisältänyt tunnistettavissa olevia tietoja haastateltavista. Äänitallenteet sekä kaikki muu tutkimusmateriaali tuhottiin tutkimuksen päätyttyä. Tutkielman tulososiossa suorat sitaattit muotoiltiin tietoturvan näkökulmasta niin, ettei niistä ole tunnistettavissa haastateltavan tunnistetietoja.

Tutkija on luonut tutkimukselleen asetelman sekä hän on tulkinnut tuloksia, joten lopullinen sisältö ei voi välttyä tutkijan oman kehyksen läpi kulkemiselta (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 136). Olen pyrkinyt tutkielmassani viittaamaan asianmukaisesti sekä raportoimaan tiedot avoimesti ja tieteellistä käytäntöä noudattaen. Haasteena tutkielmassani on se, että vaikka pyrin saamaan lasten äänen kuuluviin, joudun asettumaan välikäteen. Tämän vuoksi pyrin refleктоimaan ajatteluani niin, ettei omat oletukseni ohjaisi tutkimusprosessia.

Luottamuksellisuuteen liittyy haastateltavan informointi koskien tutkimuksen tarkoitusta sekä haastateltavien anonymiteetin varjelu (Ruusuvuori ym., 2005, 17). Haastattelun alussa lapselle kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja että tutkija nauhoittaa keskustelun, jotta muistaa mitä lapsi on kertonut, mutta nauhaa ei kuuntele kukaan muu. Lapsi oli tietoinen häntä koskevista oikeuksista kuten vapaaehtoisuudesta ja tutkimuksen lopettamisesta koska vain.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset tutkimuskysymyksittäin. Ensimmäisenä käsittelen sitä, millaisia kokemuksia 6-14- vuotiailla lapsilla on hevosavusteisesta toiminnasta. Tämän jälkeen avaan lasten antamia merkityksiä vuorovaikutuksesta hevosen kanssa.

5.1 Kokemuksia hevosavusteisesta toiminnasta

Kaikki tähän tutkimukseen haastatellut lapset liittivät hevosavusteiseen toimintaan positiivisia kokemuksia ja kertoivat jotain mielekästä toimintaan liittyen. Jokaista haastattelusta erottui myöskin jännitystä tai negatiivista tunnetta herättävä kokemus. Näitä kokemuksia selittivät hevosen hallinnan menetys, vieraalta tuntuva hevonen tai uuden asian harjoittelun aloittaminen. Lapset kertoivat hevos toiminnan tai ratsastamisen olevan mielekästä, mutta nuorin haastateltavista ei osannut nimetä erityisemmin, mikä hevosen kanssa toimimisessa oli mielekästä.

Lasten haastattelujen pohjalta korostuivat heille merkitykselliset asiat hevos toiminnan aikana. asiat tulivat julki, kun lapset saivat kertoa, mitä tallilla tehdään tai kuinka terapiakerta yleensä etenee. Seuraavassa esimerkissä on kuvattu lasten vastauksia siitä, millaista terapiaan lähtö on.

Esimerkki 1, H1.

"mun mielestä sitä ei niinku voi sitä ei melkei voi lasketa niinku terapiaks"

Esimerkki 2, H2.

"kyllä mä tykkäsin lähtee sinne tallille"

Esimerkki 1 osoittaa, että lapsi ei käyttäisi ratsastusterapiasta nimitystä terapia ja myöhemmin haastattelun aikana hän mainitsi ratsastusterapian olevan *vähän niiku fysioterapijaa, mut se on kivempaa* (H1). Esimerkissä 2 lapsi kuvailee lähtemistä neutraalimmin kivana asiana.

Haastatteluissa näkyivät lapsen osoittama kiintymys hevoseen, kuten *kyllä se hevoset on tärkeitä* (H2) tai *hoidin sitä melkei nukuin siellä* (H3). Lapsille merkityksellistä oli myös toiminnallisuus ja hevosta hoitamalla sille osoitettiin myös välittämistä, kuten *Aina ku meen sen luokse, se nukahtaa mun syliin, mä teen tällee ni se nukahtaa* (H1) sekä lapsi, joka tulkitsi hevosten pitävän hänestä, kun hän hoitaa niitä kertoen, että *ne näytti, et ne tykkää musta* (H3).

Vaikka tutkimuksen perusteella keskeinen tulos oli, että hevonen osana lapsen kuntoutus- tai tukimuotoa voitiin nähdä positiivisena asiana lapsen näkökulmasta, haastatteluissa nousi esiin muutama esimerkki lasten kokemista jännittävästä tai negatiivisista tuntemuksista. Esimerkit 3 ja 4 osoittavat, että joskus hevonen, vieras hevonen tai hevosen tottelemattomuus aiheuttivat tilanteita, jotka tuntuivat lapsista jännittäviltä tai epämiellyttäviltä.

Esimerkki 3, H2.

T: *"Mä katoin sitä kuvaa ja sä kerroit, että se oli kuollu."*

H2: *"Olihan se ikävää ja surullista että että kyllä mä tykkäsin siitä hepasta."*

Esimerkki 4, H3.

"Ei se totellu mua. Se oli iha hirveetä."

Esimerkistä 3 päätellen hevosen kuolema aiheutti ikävää ja surua, mutta osoitti myös hevosen olleen tärkeä lapselle. Hevosen tottelemattomuus tai hallinnan menettäminen aiheutti esimerkin 4 mukaan lapselle negatiivista tunnetta. Pienelle lapselle jo ison hevosen selkään nouseminen voi itsessään olla jännittäväkin kokemus, kuten esimerkistä 5 käy ilmi. Esimerkeissä 6 ja 7 taas voidaan nähdä, että jännitys liittyi vieraalta tuntuvaan hevoseen.

Esimerkki 5, H4.

T: *"Onko jokin asia, mikä on jännittävää?"*

H: *"Heppa on jännittävä. Vähän."*

Esimerkki 6, H2

"Että nyt vaikka, kun on vieras hevonen, että onks se jännitys vai eikö se ole."

Esimerkki 7, H3

"Mulla oli yhtäkkiä semmone (hevosen nimi) heppa ni... ni se ei totellu mua yhtää, mut siinä, ku mä menin sen kanssa. Mä olin ekan kerran sen tota kanssa maastossa."

Lapsi (esimerkki 7) kertoo, että hänellä oli yllättäen hevonen, jolla hän ratsasti ensimmäistä kertaa. Tämä saattoi aiheuttaa sen, ettei hänellä ollut keinoja uuden hevosen kanssa ja hevonen ei totellut lasta. Tutun hevosen turvallisuuden lisäksi merkityksiä lasten kertoman mukaan sai myös luottamus hevoseen. Kuten aiemmista esimerkeistä kävi ilmi, samana pysyvä terapiahevonen koettiin positiivisena. Seuraavassa esimerkissä lapsi, jonka kotona toteutettiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa, otti esille luottamuksen tiettyjen hevosten kanssa:

Esimerkki 8, H3.

H3: "Mut semmone, et nihi voi luottaa tiettyihi heppoihi, ei nyt kaikkii, mut tiettyje heppoje kanssa menee, niinku meilläki oli sillee, että öö esimerkiks öö ravattii, et kädet oli tällee sioulla, ja ei ollu mitää mistä pitää kiinni."

T: "Nii."

H: "Niin tuo jalatki oli pois satulasta"

T: "Mmm"

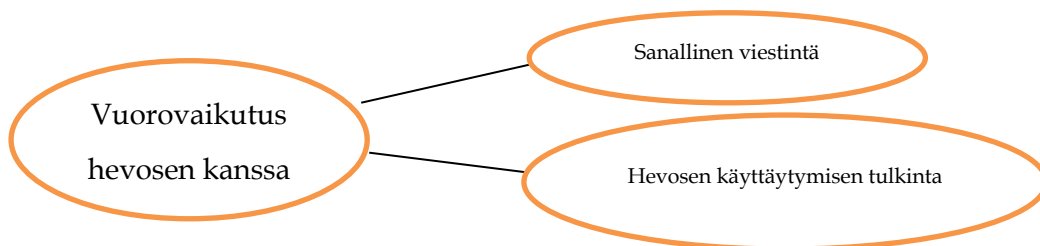
H: "Nii tota sillee ravattii. Semmonen luottamus siihe."

Lapsi määritteli tietyt hevoset luotettaviksi, mutta ei kaikkia. Esimerkistä käy ilmi, että lapsi luottaa hevoseen ja uskaltaa ravata ilman käsiä, sekä tutun hevosen kanssa luottaa myös omiin taitoihinsa pysyä selässä.

Lasten vastausten pohjalta tuttu hevonen koettiin siis positiivisena asiana, mutta lapset mainitsivat myös tutut ihmiset tallilla. Lapsi koi mukavana, että *siellä on välillä muitakin ratsastajia* (H2). Talliyhteisön merkitys korostui etenkin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvan lapsen kohdalla, joka kertoi olleen *siellä [tallilla] aamusta iltaan* (H3). Suurin osa haastateltavista (3/4) mainitsi tallitöiden ja hevosen hoitamisen mielekkääksi ja kaksi lasta koki sen mielekkäämpänä kuin itse ratsastuksen.

5.2 Vuorovaikutus hevosen kanssa

Tässä luvussa esittelen teemoja, jotka olen poiminut lasten kertomuksista koskien vuorovaikutusta ja suhdetta hevosen kanssa. Teemat jakaantuvat lapsen osoittamaan vuorovaikutukseen hevosta kohtaan ja esimerkkeihin, joissa hevonen on ottanut lapsen mukaan kontaktia lapseen, ja lapsi on tulkinut hevosen kieltä omalla tavallaan. Teemat on havainnollistettu kuviossa 1.

KUVIO 1. Lasten kerronnassa toistuneet teemat

Haastatteluissa erottui kaksi vuorovaikutusteemaa, jotka näkyvät kuviossa 1. Teemat olivat lapsen hevoselle osoittama *sanallinen viestintä* sekä *lapsen tulkinnat hevosen käyttäytymisestä*. Haastateltavista yksi käytti kommunikoinnissaan enimmäkseen viittomia, joten hänen vastauksissaan painottuu toiminnallisuus hevosen kanssa toimiessa sekä lapsen tulkinnat hevosen eleistä. Olen silti halunnut valita vuorovaikutuksen tiimoilta teemaksi sanallisen viestinnän, koska se korostui kolmessa muussa haastattelussa vahvasti.

Vuorovaikutus ja lapsen henkilökohtainen suhde hevoseen kävi esiin jokaisen haastattelun myötä. Kuten aiemmin olen tuonut ilmi, hevonen koettiin läheiseksi ja tuttua hevosta kohtaan osoitettiin kiintymystä. Tätä tulosta tukee osaltaan esimerkiksi haastateltavan 2 käyttämä termi hevosesta, *se oma*.

5.2.1 ”Niille vois vaikka puhua tuntikausia”- Sanallinen viestintä

Useissa haastatteluissa hevoselle puhuminen tai käsillä olleiden asioiden sanoittaminen sille toistui. Aineiston perusteella hevonen koettiin hyväksi kuuntelijaksi, joka joidenkin lasten mukaan ymmärsi puhuttua kieltä. Eräs lapsista sanoi

samaa myös itsestään, ilmaisen, *mä ymmärrän niiden kieltä* (H3). Toinen haastateltava pohti eroja cartingin ja ratsastamisen välillä ja totesi hevosista, että *niille vois puhua tuntikausia* (H1). Yksi lapsista vertasi hevosta puuttuviin ystäviin: *Mut tota yhes vaiheessa, ku ei ollu ketää kelle puhua, ni mä puhuin niille hevosille* (H3).

Haastatteluista peräisin olevan tiedon perusteella lapset jakoivat hevosen kanssa omia asioitaan, kuten esimerkissä 9 lapsi mainitsee, mitä asioita kertoi hevoselle terapian alussa ja esimerkki 10 korostaa hevosen ja lapsen välillä vallitsevaa yhteisymmärrystä.

Esimerkki 9, H2.

"No kyllähä hevonen varmaa vaistoo sen että, että se on ihminen nyt siinä vieressä ja että että millä mielin nyt onkaan mut jos juttelee, että että että vaikka siitä huonosta tai hyvästä päivästä, vaikka siitä huonosta, et nyt mul on ollu tämmönen päivä, nyt on käyny tällä tavalla tänää vaikka koulussa tai missä nyt tahansa tapahtu tällee, et voi kuule hevonen, et hyvä ku näin sinut ja tulin ratsastamaan."

Esimerkki 10, H3:

"Sit muut on aina sillee, että mä puhuin hepoille tai muille ni muut on sillei, että miks sä niille puhut, eihän ne ymmärrä mitään."

Esimerkki 9 osoittaa, että hevonen näyttäytyi kuuntelijana, jolle pystyi jakamaan huonoltakin tuntuvia asioita ja jolle kertominen näyttäytyi jopa helpottavalta asialta. Esimerkissä 10 lapsi tuo esiin, kuinka hän on ehkä oivaltanut hevosten kielestä jotain, mitä muut eivät ole vielä saaneet selville ja ihmettelevät. Sanallista viestintää käytettiin myös apukeinona jännittävässä tilanteessa. Esimerkki 11 on lapsen vastaus haastattelijan kysymykseen jännittääkö häntä hevosten kanssa toimiminen. Lapsi kertoo esimerkin, jossa hänen piti rauhoitella jännittyntä hevosista.

Esimerkki 11, H2:

H: *"No rauhoittelen sitä heppaa, siinä ja et nyyt, nyt nyt nyt, jos vaikka ollaa vaikka siel kentällä tai maastossa, että kyllä ne äänet... on niitten hevosten reaktio."*

Esimerkin mukaan lapsi osasi tulkita hevosen tunnetilaa ja koki rauhoittelevan puheen hyödyksi. Hän tiedosti myös hevosen mahdollisesti reagoivan ulkona

kuuluviin ääniin. Lapselta kuitenkin tiedusteltiin, jännittääkö häntä hevosten kanssa ja hän vastaa rauhoittelevansa jännittyneitä hevosta. Lapsi saattoi rauhoitella hevosta, mutta samalla itseään. Sanallisen viestinnän lisäksi haastatteluissa korostui myös toiminta, jonka kautta lapsi ilmaisi asioita hevoselle kuten esimerkiksi 12 ja 13.

Esimerkki 12, H2:

"Että että välillä mä tuun tai puhun sille hepalle, mutta että mut en mä kauheesti sillee puhu, että että mä teen ne hommat."

Esimerkki 13, H3:

"Se hoitamine on ehkä se, et näyttää sille hepalle, et välittää siitä sillä hoitamisella ja sit antaa vaikka omenaa."

Esimerkki 12 osoittaa, että lapselle tärkeää on huolehtia hommat ja puhua hevoselle välillä. Toinen haastateltavista kertoo osoittavansa välittämistä hevoselle hoitamalla (esimerkki 13).

5.2.2 "Se tajus sillo et se on tehny vääri." - Lapsen tulkintoja hevosen käyttäytymisestä

Haastatteluissa kaikki esiin nousseet lapsen tulkinnat hevosen käyttäytymisestä olivat positiivisia tulkintoja, joskin joihinkin sisältyi jännitystä. Lapset kuvailivat esimerkiksi mitä hevonen ajatteli, miten se kuunteli ja ymmärsi tai kuinka se katsoi lasta. Eräs lapsista tulkitsi hevosen kieltä esimerkiksi, että hevonen *katto sillee, että vitsi tuli tota hoitaa mua, ihanaa ja Se oikee odotti, et mä tuun sinne* (H3) sekä toinen lapsi kuvaili, kuinka *Ne (hevoset) näytti, mite ne tykkää musta* (H2). Esimerkissä 14 on erään lapsen tulkinta hevosen anteeksipyyntöä.

Esimerkki 14, H3:

H: *"Et se näyttää ja sit pyytää anteeks, jos on tehny virhee, niiku yks heppa teki, kerran ku se puri multa tästä palasen irti, se nuoli mua, ni se vahingos puras. Mä suutuin sille, sitte se meni nurkkaa häpee, se tuli jonkun ajan päästä, tuli tällee turoalla tekee tällee anteeks."*

T: *"Nii."*

H: *"Se tajus sillo, et se on tehny vääri."*

Lapsi kertoi, millä tavoin hevonen osoitti anteeksipyyntöä ja että hän tulkitsi puraisun vahingoksi. Tulkinta sisältää myös sen, kuinka toisen suuttuessa toinen menee nurkkaan ja häpeää tekoaan. Lapsi havaitsi myös konkreettisen, *teki turvalla tälle anteeksipyyntönä* hevoselta. Aina hevosen eleiden tai kehonkielen tulkitseminen ei ole ollut lapselle kuitenkaan selkeää, kuten esimerkissä 15 lapsi kuvaa metsässä koettua tilannetta hevosen kanssa.

Esimerkki 15, H2:

"Jos siellä metsässä vaikka tapahtuu jotain tai hevonen reagoi oudolla tavalla, ni kylhän se sitte alkaa se jännitys, et mitähä nyt tapahtuu."

Kuvauksesta käy ilmi, että lapsi kokee jännittävänä hevosen oudolla tavalla reagoimisen, eikä ehkä tiedä, kuinka jännittynyttä hevosta tulisi lukea ja mitä sen kanssa seuraavaksi tapahtuu. Lasten vastauksissa oli eroja siinä, kuinka varmoilta lapset vaikuttivat tulkinnoissaan. Nuorin lapsista kertoi videon katselun aikana spontaanisti, että hevosen ruokailuhetkeen olisi kuulunut musiikkia (esimerkki 16)

Esimerkki 16, H4:

H: Musiikkia.

T: Oisit sä halunnu et se kuuntelee musiikkia?

H: Joo.

T: Se vois tykätä.

Lapsen vastauksesta voi päätellä, että lapsi olettaa musiikin olevan mukavaa hevosesta. Jokaisesta haastattelusta huokui lapsen halu tulkita hevosen reaktioita. Pieni lapsi saattoi tulkita hevosen musiikkimieltymystä omista mieltymyksistään käsin. Esimerkissä 17 on kuvaus hevosen ajatusten tulkinnasta lasta kohtaan.

Esimerkki 17, H3:

"Se halus sen et mä olin sen et se ei halunnu ketää muuta siihe."

Lapsi kertoi hevosen haluavan vain hänet hoitamaan kipeää jalkaa, eikä ketään toista ihmistä. Kertomuksesta ei käynyt tarkemmin ilmi, millä tavalla hevonen

oli osoittanut tahtoaan, mutta toisaalta tulkintaan voi riittää hevosen eleistä vaikkapa sen katse. Viimeinen esimerkki sisältää ajatuksen siitä, että lapsi on tulkinut hevosen osoittavan, että se ymmärtää lasta:

Esimerkki 18, H1:

H: *"Hevoset, ne vaan tajuaa sua paremmin."*

T: *"Nii, ihanasti sanottu. Oot sä kertonu jotain?"*

H: *"Noo pari juttuja"*

T: *"Niin"*

H: *"Mä oon niinku heppakuiskaaja."*

Tämä esimerkki osoittaa, että lapsi kokee hevosen tajuavan lasta. Haastattelijan tarkentaessa vastausta lapsi kertoo, että on kertonut pari juttua hevoselle ja että hän on kuin *heppakuiskaaja*.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tehtävänä oli tutkia niitä merkityksiä, joita lapsi antaa hevosavusteiselle toiminnalle sekä tarkastella hevosen ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta lapsen näkökulmasta käsin. Seuraavaksi tarkastelen tutkimuksen päätuloksia ja niiden yhteyttä aiempiin tutkimustuloksiin. Pyrin tuomaan esiin tuloksiin liittyviä havaintoja sekä johtopäätelmiä ja lopuksi pohdin tutkimukseni luotettavuutta sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimukseni tulokset kuvaavat lasten erilaisia kokemuksia hevosavusteisesta toiminnasta joko terapiamuotona tai osana lapsen muuta tukitoimintaa. Lasten kokemuksiin liittyvät vastaukset tiivistyivät neljäksi pääluokaksi, *hevostoiminnan toiminnallisuus, kiintymys hevoseen sekä motivaatiota ja ympäristöä sekä yhteisöä korostavat merkitykset*.

Tutkimuksen tuloksina saadut lasten kokemukset hevosavusteisesta toiminnasta kuvaavat, kuinka hevonen on koettu tutuksi ja luotettavaksi ja kuinka lapsi oli kiintynyt samana pysyvään terapiahevoseen. Hämäläinen ja Koistinen (2019) korostavat, että lapsen ja hevosen välinen, henkilökohtainen suhde on hevostoiminnan ydin. Ilman hevosen tuomaa ulottuvuutta ratsastusterapia tai sosiaalipedagoginen hevostoiminta eivät pystyisi tukemaan lasta niillä ulottuvuuksilla, joihin perinteiset terapia- ja tukimuodot eivät ehkä yllä.

Tämän tutkimusaineiston mukaan hevosen kanssa toimimiseen liittyi väkällä jännitystä ja ikäviäkin tunteita. Voidaan todeta, että epämiellyttävät hetket olivat yhteydessä vieraalta tuntuvaan hevoseen tai hevosen kuolemaan, mikä korostaa lapsen ja tutun hevosen välille syntyneen suhteen merkitystä. Kaiser (2004) on havainnut tutkimuksessaan erityisesti, kuinka suhde hevoseen on lapselle merkittävä osa terapiaa.

Tämän tutkimuksen perusteella voidaan myös todeta, että hevosavusteinen toiminta oli lasta motivoivaa toimintaa. Hevosavusteinen toiminta on vain yksi

terapia- tai tukimuoto muiden joukossa, joten saattaa olla, että lapsi on toivonut sitä omalle kohdalleen. Useimmat aiemmat tutkijat ovat kuitenkin korostaneet hevosavusteisen toiminnan olevan eduksi, jos lapselle on haasteellista löytää perinteisistä tukimuodoista tarpeeksi hyötyä (Bos, 2015; Ewing, 2007; Yrjölä 2011, 172). Tämän tutkimuksen kautta ilmeni, että ratsastusterapiaa ei välttämättä koeta varsinaisena terapiana tai se oli koettu mielekkäämpänä kuin perinteinen fysioterapia. Lapsi saattaa näin ollen olla motivoituneempi ratsastusterapian tavoitteita kohtaan. Haastateltavat liittivät hevosavusteiseen toimintaan mielekkyyden ja puolet lapsista toi esille sen, ettei ratsastusterapia ”*tuntunut terapialta*”. Myös Mickelsson (2019) painottaa tutkimuksessaan, kuinka hevosen avulla toteutettu kouluopetus hyödytti tutkimusryhmän lapsia sen monipuolisuudella. Toisaalta, koska tämän tutkimuksen tulokset antoivat ymmärtää, että hevostoiminta oli lapsille mielekäs toimintamuoto, voidaan pohtia, kuinka toiminnan hyötyjä todella voi tarkastella. Jos toiminta on mieluista, millaista kehitystä se todella tuo? Motivaatio toimintaa kohtaan on positiivinen ja tärkeä asia, mutta kehitystä voi tapahtua usein juuri vaikealta tuntuvien asioiden kautta.

Aiemman tutkimustyön perusteella hevosavusteisen toiminnan hyötyinä voitiin nähdä sen käytännöllinen lähestymistapa, muiden kanssa toimiminen ja talliyhteisön tärkeys (Ewing, 2007; Mickelsson, 2019; Mukherjee, 2020). Tätä tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa lapsilta tiedusteltiin, kuinka he kokivat terapiaan ja tallille lähtemisen. Jokainen lapsi koki lähtemisen mieluisaksi ja jokainen paitsi nuorin vastaajista osasivat perustella vastausta esimerkiksi sillä, että tallilla odottaa tuttu hevonen tai tutut ihmiset. Vastauksista kävi ilmi myös onnistumisen hetkiä, joita oli jaettu muiden tallilla olijoiden kesken. Näissä vastauksissa painottui yhteisöllisyyttä korostava merkitys sekä talliyhteisö, johon lapsi koki kuuluvansa (ks. Mukherjee, 2020). Tutkimuksen myötä hevostoimintaa kohtaan syntynyt motivaatio liittyi osaltaan toiminnallisuuteen, jossa korostuu hevosesta huolehtiminen ja lapsen oma osallistuminen hoitotoimenpiteisiin. Oman toiminnan merkityksellisyys voitiin nähdä konkreettisesti huolehtiessa hevosesta. Tätä tutkimustulosta puoltaa myös Selvinen (2011) sanoessaan, että huolehtiessaan hevosesta lapsi huomaa, että omalla toiminnalla on merkitystä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähdään yhteistoimintana, jossa lapsi toimii aktiivisena toimijana (Hämäläinen & Koistinen, 2019). Haastatteluihssa vain sosiaalipedagogiseen toimintaan osallistuva lapsi erottui muista haastateltavista siinä mielessä, että hänen ympärillään tallilla oli aina tutut ihmiset, toimintaan osallistui muitakin lapsia ja lapsi vietti aikaa tallilla enemmän kuin ratsastusterapiaan osallistuvat lapset. Tämän vuoksi hänen kohdallaan yhteisöllisyyden merkitys korostui erityisesti ja hän mainitsi esimerkiksi tallilla vallitsevan yhteisen ”säännön”, jonka mukaan hevosen selästä tippunut leipoo muille kakun. Tämä korosti lapsen kokevan kuuluvansa yhteisöön, joka sisälsi sisäisiä normeja. Mikkelssonin (2019) hankkeen kautta saadut tulokset vahvistivat, että yhteisöllisyyden tunne tukee lapsen hyvinvointia yhdessä vuorovaikutuksen kanssa, jossa painottui yhtä lailla vuorovaikutus hevosten kuin ihmisten kanssa.

Toisen tutkimuskysymyksen tuloksissa ilmeni, että lapsi teki tulkintoja hevosen käytöksen perusteella. Esimerkiksi hevosen katseesta lapsi tulkitsi, että se odotti lapsen saapumista tai hevoset näyttivät lapsen mielestä siltä, että ne pitivät lapsesta. Tulkinnat tavallaan voivat tehdä konkreettisiksi sen, mitä lapsi toivoisi vuorovaikutukselta muiden kanssa. Hevosen positiivinen suhtautuminen ihmiseen voi siis luoda turvallisen vuorovaikutusympäristön, jossa lapsi voi tulkita sen eleitä vastaamaan omia toiveitaan. Purolan (2011, 177) mukaan hevostoiminnan hyöty on hevosen kyky reagoida ihmisen kehoviestintään sekä tunteisiin. Vaikka ratsastusterapeutin tai ohjaajan yksi keskeisimmistä tavoitteista on toimia tulkina hevosen käytökselle, syntyy usein lapsessa kuitenkin itsessään halu oppia ymmärtämään hevosen kieltä (Purola, 2011). Tutkimusaineistosta havaittiin useita eri kohtia, joissa lapsi sanoitti, mitä hevonen ajatteli tai halusi sanoa. Tämä osoittaa sen, että lapsi on hevosta seuraamalla tuottanut johtopäätöksen siitä, mitä se sanoisi, jos sillä olisi kyky puhua. Toisaalta sanatonta viestijää, hevosta lapsi voi tulkita omista lähtökohdistaan käsin ja muodostaa mielikuvituksensa avulla tulkintoja myös hevosen toiveista.

Sanaton viestintä voi olla salaisuus siihen, miksi hevonen on lapselle niin kiehtova ja joskus helposti lähestyttävä kohde. Tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että lapsi luotti hevoseen, osittain jopa syvemmin kuin ihmiseen.

Hevoselle puhuttiin asioita silloin, kun lähellä ei ollut ystäviä ja hevonen oli luottamuksen arvoinen jännityksestä huolimatta. Ewing (2007) on tutkinut vakavista tunnehäiriöistä kärsivien nuorten osallistumista hevosopetusohjelmaan ja todennut, että hevonen voi edesauttaa terapeutttiseen prosessiin tarvittavan luottamuksen syntymisessä.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tätä tutkimusta tehdessäni olen kiinnittänyt huomiota tutkimuksen luotettavuuteen noudattamalla hyvää tieteellistä käytäntöä sekä yleisiä, eettisiä periaatteita. Jokaisen tutkijan odotetaan noudattavan tutkimuseettisen neuvottelukunnan asettamaa ohjeistusta tieteellisistä käytänteistä, kuten rehellisyyttä, huolellista tutkimustyötä ja muiden kunnioittamista (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 132–133). Koska tämä tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, nousee esiin ongelma tutkijan itsensä objektiivisuudesta (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 134). Tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida neljän kriteerin valossa, joita avaan seuraavaksi.

Tämän tutkimuksen kannalta yksi keskeinen kysymys on uskottavuuden, eli tulosten ja vastaajien käsitysten vertaamisen varmistaminen, sillä tutkimus toteutettiin lasten haastattelujen pohjalta. Uskottavuutta on kuitenkin pyritty lisäämään tuomalla esiin runsaasti aineistoesimerkkejä.

Tutkimuksen verrattavuus aiempaan tietoon oli hieman suppeaa, sillä aihetta ei ole tutkittu lasten näkökulmasta kovin paljon. Tutkimukset hevosavusteisen toiminnan hyödyistä vahvistivat osaltaan tämän tutkimuksen tuloksia, mutta emme voi astua lasten varpaille ja verrata heiltä saatua tietoa suoraan siihen tietoon, joka on kerätty vaikkapa havaintomenetelmiä tai aikuisen haastatteluja käyttäen.

Tiedon luotettavuutta voi heikentää se, että olen itse hyvin kiinnostunut hevosten terapeuttisesta vaikutuksesta ja uskon positiiviseen yhteyteen hevosen kanssa. Haastattelijan tulisikin pyrkiä tietoisesti eroon omista ennakkokäsityksistään koko tutkimusprosessin ajan (Ruusuvuori & Tiittula, 2005, 149). Lasten

haastatteluun liittyen pohdittavaksi nousee myös lapsen ja aikuisen välinen valtaero ja sen tuoma merkitys haastattelutilanteelle (Alasuutari, 2005, 152). Lapsi voi esimerkiksi vastata tavalla, jolla olettaa aikuisen toivovan vastattavan (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 206).

Tutkimuksen validiteetin voidaan katsoa toteutuneen, sillä tutkimus tutki sitä, mitä alun perin pitikin (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 136). Tutkimusaineisto antoi vastauksia tutkimuskysymyksiin lasten kokemuksista. Alasuutarin (2005, 148) mukaan lapsen tiedottaminen haastattelun tarkoituksista ja luotettavuudesta ei ole vain tutkimuseetiikkaan liittyvä asia, vaan merkittävä tekijä myös haastattelutilanteen vuorovaikutussuhteen kannalta. Lapsi on sosiaalinen toimija ja hakee vuorovaikutustilanteissa aina tietynlaista asemaa ympäristöstä riippuen. Lapsen kannalta on tärkeää, että hän saa tietoa tutkimuksesta ja haastattelusta (Alasuutari, 2005, 147), sillä tämä lisää huomattavasti myös vastausten luotettavuutta. Lisäksi oli tärkeää, että lapsi on tietoinen haastattelun antamisen anonyymiydestä eli hänelle kerrottiin, ettei nimeä tai muutakaan mainita missään vaiheessa tutkimusta.

Tämä tutkimus oli pienimuotoinen ja ajatellen jatkotutkimuksia, voisi laajemman otannan tarkastelu olla hyödyllistä. Lisäksi tutkimusjoukko tässä tutkimuksessa oli hajaantunut kolmeen ratsastusterapian asiakkaaseen sekä yhteen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneeseen, joissa keskenään voi olla hyvin erilaiset tavoitteet. Mielestäni lasten kokemusten ja hevosen ja lapsen välisen suhteen tutkiminen kuitenkin sopi tutkimusongelmaksi, sillä kummassakin toimintamuodossa tärkeä tekijä oli koulutettu hevonen terapeutin tai ohjaajan työtoverina. Pidän lapsen kokemusten selvittämistä arvokkaana ja kerättyä tietoa on tarpeellista verrata muuten suhteellisen paljon tutkittuun tietoon ratsastusterapiasta.

Tämä tutkimus avasi lapselle merkitykselliseltä tuntuvia kokemuksia hevostoiminnasta. Hevosen lempeys ja vastaanottavaisuus voivat rakkaudellisella tavalla antaa mahdollisuuden tulkita sitä tavalla, joka vastaa omiin tarpeisiin. Esimerkiksi hevosen katseen tulkitseminen niin, että se ei halua lähelleen ketään

muuta. Hevonen onkin taitava tunteiden peili (Yrjölä, 2011) ja jos ihminen lähestyy sitä tällaisen tulkinnan tuomassa vallassa, hevonen varmasti aistii ihmisen, eikä haluakaan lähelleen muita. Tällä tavoin hevonen voi avata maailman, jossa olet olemassa vain ollaksesi jollekulle kaikkein tärkein.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. (2005). Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (Toim.) *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. 145–162. Vastapaino: Tampere.
- Antonio Moreno Murcia, J., Lopez de San Roman, M., Martinez Galindo, C., Alonso, N. & Gonzalez-Cutre, D. (2008). Peers' influence on exercise enjoyment: A selfdetermination theory approach. *Journal of Sports Science and Medicine* 7(1), 23-31.
- Autti-Rämö, I., Mikkelsson, M., Lappalainen, T. & Leino, E. (2016). Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) *Kuntoutuminen*. 56–73. Helsinki: Duodecim.
- Autti-Rämö, I. & Salminen, A-L. (2016). Kuntoutumisen hyvät käytännöt. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) *Kuntoutuminen*. 14-19. Helsinki: Duodecim.
- Bertoti, D. (1988). Effect of therapeutic horseback riding on posture in children with cerebral palsy. *Physical Therapy*, 6 (10), 1505-1512.
<https://doi.org/10.1093/ptj/68.10.1505> Luettu 23.11.2021
- Bos, S. (2015). Teacher's intentionality integrating animals in early childhood classrooms. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/teachers-intentionality-behind-integrating/docview/1802293782/se-2?accountid=11774> Luettu 13.4.2021.
- Ewing, CA. (2007). Equine-facilitated learning for youths with severe emotional disorders: A quantitative and qualitative study. *Journal of Child and Youth Care Forum*, 36 (1), 59-72. <https://doi.org/10.1007/s10566-006-9031-x>
Luettu 13.4.2021
- Fox, V. M, Lawlor, V.A. & Luttges, M.W. (1984). Pilot study of novel test instrumentation to evaluate therapeutic horseback riding. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 1 (1), 30-36. <https://doi.org/10.1123/apaq.1.1.30> Luettu 13.4.2021
- Frederick, K. E., Ivey Hatz, J. & Lanning, B. (2015). Not just horsing around: The impact of Equine-Assisted Learning on Levels of Hope and Depression in

At-Risk Adolescents. *Community Mental Health Journal*, 51 (7), 809-817.

<https://doi.org/10.1007/s10597-015-9836-x> Luettu 23.11.2021

Honkavaara, M. & Rintala, P. (2010). The influence of short term, intensive hippotherapy on gait in children with cerebral palsy. *European Journal of Adapted Physical Activity*, 3 (2), 29-36. <https://doi.org/10.5507/euj.2010.007> Luettu 21.11.2021

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hämäläinen, J. & Koistinen, K. (2019). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tausta ja synty. Teoksessa M. Lipponen & E. Vehmasto, (Toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta*. (s. 6–11). Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019, Luonnonvarakeskus. Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7> Luettu 20.02.2021.

Kröger, A. (1994). Heilpedagoginen vikellys. Teoksessa E. Törmälehto, (Toim) *Ratsastusterapia*. Kirjallisuusotteita, osa 1. (s. 36-49). Helsinki: Suomen kuntoutusliitto.

Kaiser, L., Spence, L., Lavergne, A. G. & Bosch, K. L. V. (2004). Can a week of therapeutic riding make a difference? -A pilot study. *Anthrozoös*, 17 (1), 63–72. <https://doi.org/10.2752/089279304786991918> Luettu 20.02.2021.

Kauppila, J., Sipari, S. & Suhonen-Polvi, H. (2016). Lapsen kokonaiskuntoutus kehitysympäristössään. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (Toim.) *Kuntoutuminen*. 1. painos. 110-121. Helsinki: Duodecim.

Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. uud. p.). Tampere: Vastapaino.

Lemke, D., Rothwell, E., Newcomb, T. M. & Swoboda, K. J. (2014). Perceptions of equine-assisted activities and therapies by parents and children with spinal muscular atrophy. *Pediatric Physical Therapy*, 26 (2), 237-244.
<https://doi.org/10.1097/PEP.000000000000027> Luettu 1.12.2021

Lipponen, M. & Fagerström, N. (2019). Sosiaalisen kasvun tukea vai sosiaalista kuntoutusta – lainsäädännön reunaehtoja. Teoksessa M. Lipponen & E.

- Vehmasto, (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta*. (s. 12-17).
Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus.
Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7> Luettu 20.02.2021.
- Lipponen, M. & Vehmasto, E. (2019). Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Teoksessa M. Lipponen & E. Vehmasto, (Toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta*. (s. 5) Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. <https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/hevosavusteinen-toiminta> Luettu 20.02.2021
- Mickelsson, R. (2019). Harnessing horses in social pedagogy: Equine-assisted social education in a school context. *International Journal of Social Pedagogy*, 8(1). <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2019.v8.x.003> Luettu 29.4.2021
- Niiniluoto, I. (2002). Kokemus-kollokvion avaussanat. Teoksessa L. Haaparanta, & E. Oesch (Toim.) *Kokemus*. Tampere: Juvenes
- O'Haire, M. E. (2012). Animal-assisted intervention for autism spectrum disorder: A systematic literature review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(7), 1606-1622. <https://doi.org/10.1007/s10803-012-1707-5> Luettu 29.4.2021.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods*. 4. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Purola, T. (2011). Ratsastusterapia masennuksen hoidossa. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (Toim.) *Ratsastusterapia*. (s. 175- 190). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Raittila, R., Vuorisalo, M., & Rutanen, N. (2017). Lasten haastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, & J. Ruusuvoori (Toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (s. 312–335). Tampere: Vastapaino.
- Rauch, A., Cieza, A. & Stucki, G. (2008). How to apply the international classification of functioning, disability and health (ICF) for rehabilitation management in clinical practice. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 44(3), 329-342.

- Rokka, A. (2011). Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (Toim.) *Ratsastusterapia*. (s. 80-87). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruusuvuori, J., Tiittula, L. & Aaltonen, T. (2005). *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Salminen, A-L., Järvikoski, A. & Härkäpää, K. (2016). Teoriat, viitekehykset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (Toim.) *Kuntoutuminen*. (s. 20-36). Helsinki: Duodecim
- Sandström, M. (2010). *Psykye ja aivot toiminta: neurofysiologinen näkökulma*. Helsinki: WSOY.
- Selvinen, S. (2011). Ratsastusterapia- kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (Toim.) *Ratsastusterapia*. (s. 14-19). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Snider, L., Korner-Bitensky, N., Kammann, C., Warner, S. & Saleh, M. (2007). Horseback riding as therapy for children with cerebral palsy: is there evidence of its effectiveness? *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 27(2), 5-23. https://doi.org/10.1080/J006v27n02_02 Luettu 20.4.2021.
- Sterba, J. A. (2007). Does horseback riding therapy or therapist-directed hippotherapy rehabilitate children with cerebral palsy? *Developmental Medicine and Child Neurology*, 49(1), 68-73. <https://doi.org/10.1017/S0012162207000175.x> Luettu 11.11.2021.
- Stergiou, A., Tzoufi, M., Ntzani, E., Varvarousis, D., Beris, A. & Ploumis, A. (2017). Therapeutic effects of horseback riding interventions: A systematic review and meta-analysis. *American journal of physical medicine & rehabilitation* 96(10), 717-725. <https://doi.org/10.1097/PHM.0000000000000726> Luettu 12.11.2021.
- Suomen ratsastusterapeutit ry. <http://www.suomenratsastusterapeutit.net> Luettu 12.10.2021.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009/2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

- Törmälehto, E. (2011). Autismi ja ratsastusterapia. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Urban, R. (2019). Degree of interest in horse-back riding therapy interventions for patients with neurocognitive disorders: A quantitative analysis of literature in online scientific databases. *Physical Activity Review*, 7, 240-248. <https://doi.org/10.16926/par.2019.07.28> Luettu 4.4.2021.
- Mukherjee, U. (2020). Cring, relating and becoming: Child-horse relationships in equestrian leisure. *Journal of Childhood Studies*, 45(2), 85-97. <https://doi.org/10.18357/jcs452202019741> Luettu 12.4.2021.
- Vehmasto, E. (2014). Green Care -palvelutyypit Suomessa. Teoksessa E. Vehmasto (Toim) *Green Care toiminnan suuntaaviivat*. (s. 29–48). Jokioinen: MTT.
- Väänänen, R. (2013). *Perheen rakenteen, dynamiikan ja arvojen merkitys lapsen psyykkiselle hyvinvoinnille*. [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-1271-8> Luettu 19.10.2021.
- Whalen, C. N. & Case-Smith, J. (2012). Therapeutic effects of horseback riding therapy on gross motor function in children with cerebral palsy: A systematic review. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 32(3), 229–242. <https://doi.org/10.3109/01942638.2011.619251> Luettu 9.4.2021
- YK-liitto 2011. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/lapsen_oikeudet_paino.pdf Luettu 19.11.2021.
- Yrjölä, M-L. (2011). Hevonen psykoterapian apuna. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (Toim.) *Ratsastusterapia*. (s. 168-174). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Yrjölä, M-L. (2011). Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (Toim.) *Ratsastusterapia*. (s. 88-109). Jyväskylä: PS-kustannus.

Liitteet

Liite 1. Haastattelun runko.

1. Kerro terapiahevosesta
2. Omista harrastuksista/leikeistä, joista tykkäät
3. Miten ratsastusterapiakerta koostuu?
4. Millaista on lähteä tallille?
5. Mikä on mukavaa/ei mukavaa?
6. Jännittääkö joku asia?
7. Missä ratsastat?
8. Millaista on ruokkia ja hoitaa hevosta?
9. Millaista on ratsastaa?
10. Oletko pudonnut?
11. Miltä terapian loppuminen tuntuu?
12. Mitä muuta haluat sanoa hevostoiminnasta?